

Tisková zpráva

Názor na rozšířenost a míru korupce

u veřejných činitelů a institucí – léto 2024

- ⦿ Pouze 7 % respondentů se domnívá, že velice málo veřejných činitelů je zkorumpováno. O zapojení téměř všech těchto činitelů do korupce je přesvědčeno 14 % dotázaných.
- ⦿ Srovnání s výsledky z minulých šetření ukazuje, že česká veřejnost je k míře korupce dlouhodobě skeptická, nicméně v posledních letech se tento pohled mění a v nynějším šetření je míra skepse a přesvědčení o přítomnosti korupce u české veřejnosti na doposud nejnižší úrovni.
- ⦿ Z celkového srovnání různých institucí a oblastí veřejného života panuje největší skepse občanů v případě korupce v rámci politických stran, kde necelá třetina (30 %) ji označuje jako téměř nejvyšší a více než třetina (34%) dotázaných jako nejvyšší (tedy ji hodnotí známkou 4 nebo 5).
- ⦿ Jako relativně nejméně zasažené korupcí vnímá česká veřejnost banky a peněžní ústavy, které hodnotila více než polovina (53 %) dotázaných jako vůbec nebo málo zkorumpované. Podobně občané hodnotí také školství, kterému 52 % občanů dává známku 1 nebo 2.

Zpracovala:

Monika Kyselá

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 587; e-mail: monika.kysela@soc.cas.cz

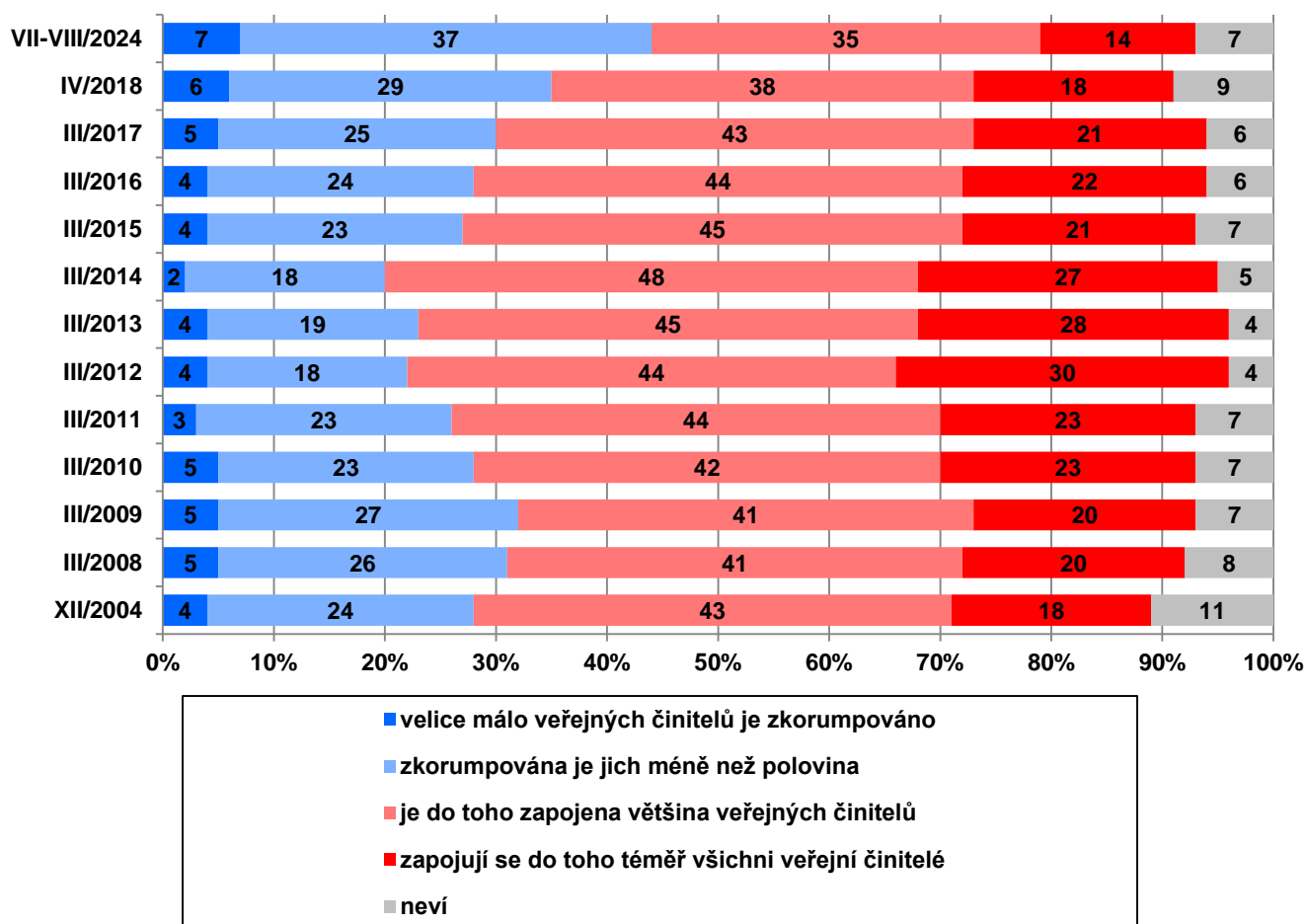


V létě 2024 zařadilo CVVM SOÚ AV ČR, v. v. i. do pravidelného výzkumu Naše společnost sadu otázek týkajících se korupce. Občané vyjadřovali svůj názor na rozšíření korupce v České republice a zároveň hodnotili míru korupce u vybraných institucí a oblastí veřejného života.

Z grafu 1 je zřejmé, že korupce je, dle české veřejnosti, stále značně rozšířený fenomén. Pouze 7 % respondentů se domnívá, že velice málo veřejných činitelů je zkorumpováno. Necelé dvě pětiny (37 %) dotázaných považují za zkorumpovanou méně než polovinu veřejných činitelů. Více než třetina (35 %) české veřejnosti si myslí, že do korupce je zapojena většina veřejných činitelů. O zapojení téměř všech těchto činitelů do korupce je přesvědčena více než desetina (14 %) dotázaných. Zbývajících 7 % respondentů nemá na tuto otázku jasně vymezený názor a volí možnost „nevím“.

Srovnání s výsledky z minulých šetření ukazuje, že česká veřejnost je k míře korupce dlouhodobě skeptická a více se přiklání k názoru o zkorumpovanosti většiny nebo téměř všech veřejných činitelů. Od roku 2015 až dosud ale postupně narůstá názor, že jsou politici zapojeni do korupce méně oproti výsledkům z dřívějších šetření. V aktuálním šetření zaznamenáváme nejnižší podíl občanů, kteří mají za to, že všichni nebo většina veřejných činitelů má co do činění s korupcí a braním úplatků. Oproti předchozímu šetření z dubna 2018 mírně poklesl (o 3 procentní body, což je na hranici statistické významnosti) podíl těch, podle kterých je do korupce zapojena většina veřejných činitelů na dosud nejnižší hodnotu (35 %) a k mírnému poklesu došlo i u odpovědi, že do korupce jsou zapojeni téměř všichni veřejní činitelé (o 4 procentní body). Naopak statisticky významně posílil (o 8 procentní body) názor dotázaných, že je zkorumpována méně než polovina veřejných činitelů na dosud nejvyšší hodnotu (37 %). Obecně nejvyšší podíl lidí, kteří označili jako zkorumpovanou většinu nebo skoro všechny veřejné činitele, byl naměřen v roce 2014, kdy tyto kategorie v součtu tvořily 75 % dotázaných a naopak nejnižší v aktuálním šetření, kdy tyto kategorie v součtu tvořily 49 % dotázaných.

Graf 1. Rozšířenost braní úplatků a korupce mezi veřejnými činiteli¹



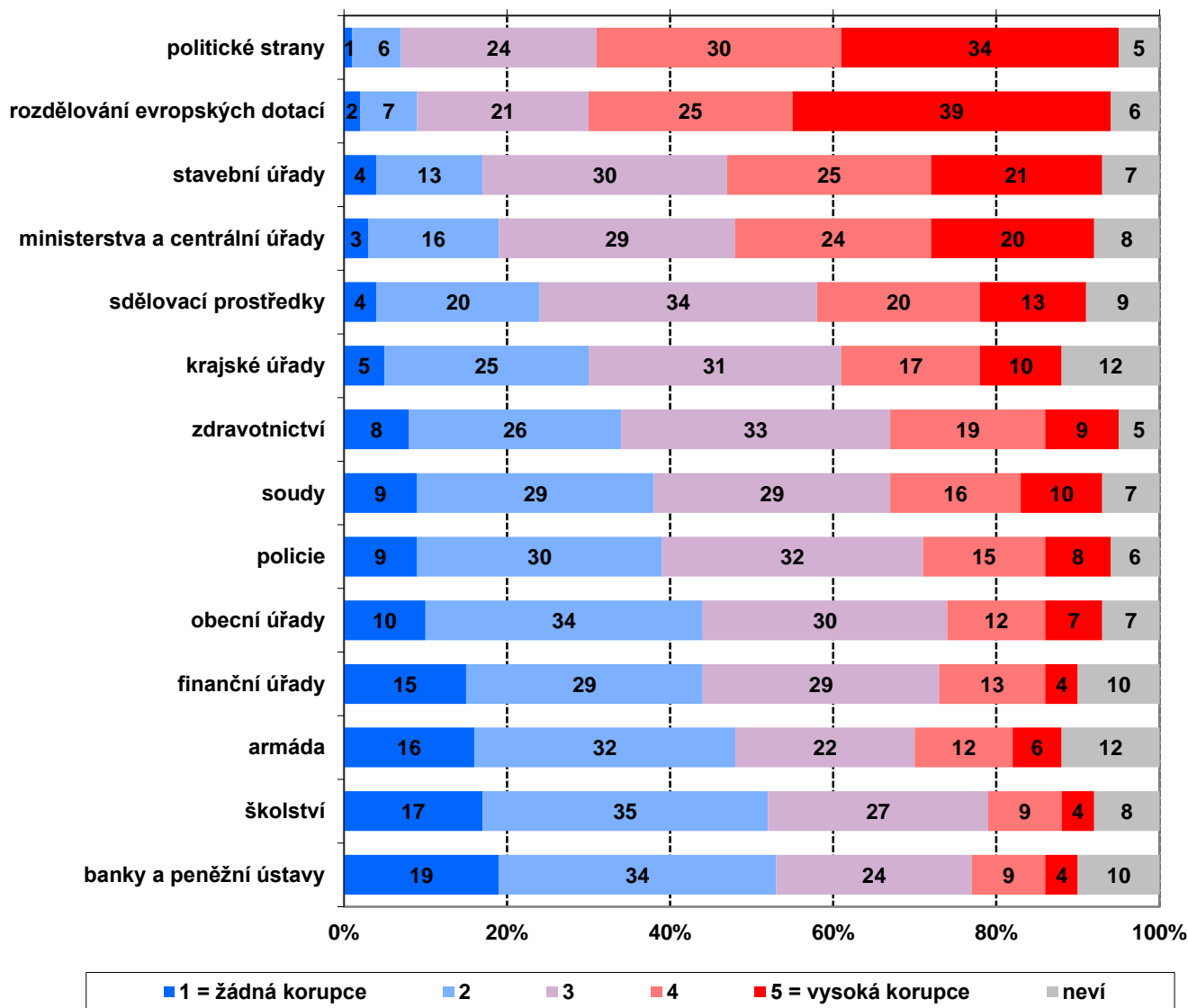
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Pokud se podíváme na další charakteristiky dotázaných, zjistíme, že výrazně častěji jsou o zapojení do korupce téměř všech veřejných činitelů přesvědčeni lidé deklarující špatnou životní úroveň své domácnosti, dotázaní řadící se na pravolevé škále politické orientace k levici, případně středu a občané nespokojení se současnou politickou situací v ČR. Tito lidé také častěji nechtějí vůbec přijít k volbám a nedůvěřují současné vládě ani poslanecké sněmovně či senátu. Obecně optimističtější tuto situaci vnímají lidé s dobrou životní úrovní a lidé s pravicovou politickou orientací, kteří jsou spokojenější s vládou a také jí vyjadřují větší důvěru.

V následující otázce česká veřejnost vyjadřovala své hodnocení míry korupce v rámci vybraných institucí a oblastí veřejného života (viz graf 2). Respondenti tyto instituce hodnotili známkami od jedné do pěti, kdy jedna znamená žádná korupce a pět vysoká korupce. Celkově můžeme říci, že u většiny položek hodnotí pouze malá část občanů míru korupce jako neexistující.

¹ Znění otázky: „Jak rozšířené je podle Vás v této zemi braní úplatků a korupce? Velice málo veřejných činitelů je zkorumpováno, zkorumpována je jich méně než polovina, je do toho zapojena většina veřejných činitelů, zapojují se do toho téměř všichni veřejní činitelé?“

Graf 2. Míra korupce v institucích a oblastech veřejného života²



Pozn.: Dotázaní hodnotili na stupnici 1 až 5, kde známka 1 znamená nejnižší míru korupce a známka 5 nejvyšší míru korupce. Data řazena podle průměrné známky z odpovědí 1 až 5 od nejvyšší po nejnižší. Odpovědi „neví“ do průměru nejsou zahrnuty.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 10. 6. - 27. 8. 2024, 922 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z celkového srovnání různých institucí a oblastí veřejného života vyplývá, že panuje největší skepse občanů v případě korupce v rámci politických stran, kde necelá třetina (30 %) ji označuje jako téměř nejvyšší a přibližně třetina (34 %) dotázaných jako nejvyšší (tedy ji hodnotí známkou 4 nebo 5). Přítomnost téměř nejvyšší nebo vysoké korupce občané dále vnímají při rozdělování evropských dotací, kdy jako téměř vysokou ji označila čtvrtina (25 %) občanů a jako vysokou 39 % dotázaných. O něco méně než polovina dotázaných považuje míru korupce jako téměř nejvyšší nebo vysokou v případě stavebních úřadů (46 %), ministerstev a centrálních úřadů (44 %) a třetina u sdělovacích

² Znění otázky: „Řekněte prosím, které z následujících institucí a oblastí veřejného života jsou podle Vás zasaženy korupcí. Obodujte je pomocí stupnice, kde jednička znamená žádnou korupci, pětka znamená korupci vysokou.“ Seznam institucí a oblastí veřejného života je uveden v grafu 2.

prostředků (33 %). U ostatních položek míru korupce jako téměř nejvyšší nebo vysokou označuje vždy méně než třetina dotázaných. Naopak ze sledovaných institucí jako relativně nejméně zkorumpovaná je z pohledu občanů vnímaná armáda, které 48 % dotázaných udělilo známky 1 nebo 2 a také školství, kterému 52 % občanů dává známku 1 nebo 2. Obecně nejlépe jsou v letošním výzkumu hodnocené banky a peněžní ústavy, kterým udělila známku 1 nebo 2 více než polovina dotázaných (53 %).

Tabulka 1. Míra korupce v institucích a oblastech veřejného života (časové srovnání průměrných známek)

	průměrná známka										
	2001	2005	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2024
politické strany	4,02	4,16	4,09	4,36	4,32	4,26	4,17	4,17	4,12	4,08	3,95
rozdělování evropských dotací	-	-	-	-	-	-	3,95	4,06	4,05	3,97	3,97
stavební úřady	-	3,68	3,65	3,64	3,66	3,75	3,69	3,72	3,69	3,67	3,48
ministerstva a centrální úřady	3,68	3,77	3,69	3,98	3,95	3,91	3,75	3,73	3,74	3,64	3,45
sdělovací prostředky	3,34	2,9	3,34	3,21	3,13	3,09	3,07	3,11	3,35	3,34	3,17
krajské úřady	3,03	3,24	3,31	3,51	3,46	3,4	3,41	3,34	3,51	3,37	3,02
zdravotnictví	-	-	-	-	-	3,23	3,17	3,28	3,39	3,35	2,96
soudy	-	3,34	3,34	3,46	3,49	3,6	3,47	3,48	3,29	3,37	2,86
policie	2,75	3,05	2,95	3,02	3	3,12	3,05	3,13	3,3	3,33	2,79
obecní úřady	-	3,11	3	3,08	3,14	3,18	3,15	3,15	3,11	3,08	2,7
finanční úřady	3,61	3,86	3,5	3,48	3,45	3,47	3,44	3,50	3,1	3,13	2,58
armáda	3,22	3,47	3,25	3,44	3,44	3,37	3,42	3,41	2,88	2,89	2,54
školství	2,42	2,61	2,47	2,79	2,61	2,58	2,53	2,59	2,61	2,62	2,44
banky a peněžní ústavy	3,65	3,03	2,61	2,71	2,76	2,92	2,73	2,80	2,75	2,69	2,39

Pozn.: Položky seřazeny vzestupně dle aktuálního průměru. Dotázaní hodnotili na stupnici 1 až 5, kde známka 1 znamená nejnižší míru korupce a známka 5 nejvyšší míru korupce. Průměry nezahnují odpovědi „nevím“. Zvýrazněny jsou průměrné známky, u nichž oproti loňskému roku došlo ke změně hodnoty o min. 0,1 bodu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V tabulce 1 vidíme časové srovnání průměrných známek pro jednotlivé oblasti a instituce. Oproti šetření z roku 2018 se průměrné hodnocení obecně poměrně proměnilo. Jedinou dotazovanou položkou, u které jsou hodnoty stabilní, představuje rozdělování evropských dotací, které si co do korupce podle českých občanů ani nepohoršilo ani se nezlepšilo.

Nejvýrazněji se průměrná známka zlepšila v případě finančních úřadů (z 3,13 v roce 2018 na průměrnou známku 2,58), dále policie (z 3,33 na 2,79), soudů (z 3,37 na 2,86), o více než tři desetiny se zlepšilo průměrné známkování také pro zdravotnictví (z 3,35 na 2,96), u obecních úřadů (z 3,08 na 2,7), krajských úřadů (z 3,37 na 3,02) a v případě armády (z 2,89 na 2,54).

Mírný pozitivní posun ve známkování korupce zaznamenáváme také v případě bank, a peněžních ústavů (z 2,69 na 2,39), o něco méně pak i u stavebních úřadů, ministerstev a centrálních úřadů (shodně zlepšení v průměru o 0,19) a také v případě školství (zlepšení o 0,18) i sdělovacích prostředků (zlepšení o 0,17). Nejmenší nárůst pozitivního hodnocení vidíme u politických stran (zlepšení hodnocení o 0,13), které stále zůstávají spolu s rozdělováním evropských dotací v čele žebříčku institucí s nejvyšší vnímanou mírou korupce.

Z dlouhodobého hlediska můžeme vidět, že v letech 2012 až 2014 se zhoršilo hodnocení míry zkorumpovanosti politických stran a ministerstev a centrálních úřadů oproti předešlým šetřením. Nicméně v následujících letech 2015

až 2018, se jejich hodnocení opět zlepšilo a přiblížilo se výsledkům z let 2005 a 2011, v roce 2018 u nich byla dokonce naměřena nejnižší průměrná hodnota od počátku sledování. Tento trend pak potvrdil aktuální výzkum, ve kterém se jejich hodnocení dále zlepšilo. Z delší časové perspektivy pak rovněž vidíme postupné zlepšování hodnocení míry korupce v případě policie (pokles mezi roky 2005 a 2024 o 0,26 bodu) a bank a peněžních ústavů (pokles mezi roky 2005 a 2024 o 0,64 bodu) a naopak zhoršení v případě sdělovacích prostředků (nárůst mezi roky 2005 a 2024 o 0,27 bodu).

V letošním průzkumu po několikaleté pauze vidíme pochopitelně ostřejší posuny v názorech na korupci v jednotlivých institucích. I letošní výsledky poukazují na již dříve pozorovaný trend postupného zlepšování hodnocení korupce u jednotlivých institucí a to nejen u bank a policie, u nichž byl pokles pozorovatelný již v dřívějších časových řadách, ale například i u sdělovacích prostředků, které dříve naopak vykazovaly opačný trend, kdy se známkování mírně zhoršovalo.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v24-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>10. 6. – 27. 8. 2024</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>922</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>78</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO_38, OB_26</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>po241025</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. října 2024</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Monika Kyselá</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
